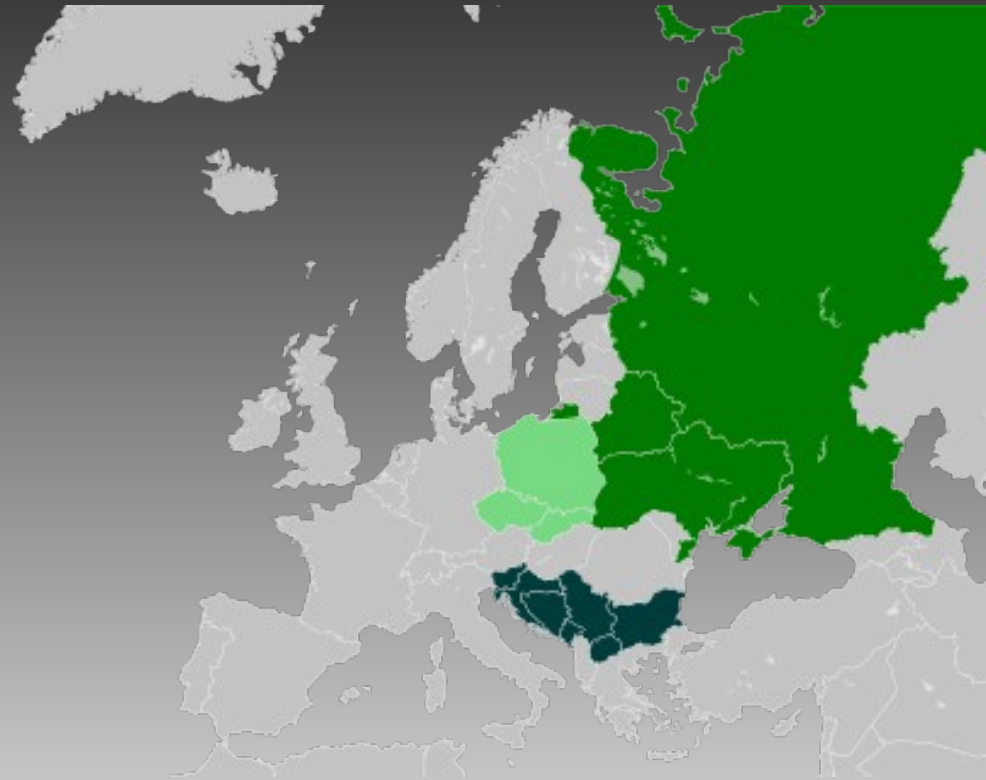

Historia języka polskiego

Polska literatura i zmiany w
języku polskim

Pochodzenie

Język polski jest jednym z wielu języków słowiańskich. Należy do grupy zachodniosłowiańskich języków. Nasi przodkowie komunikowali się z innymi słowianami za pomocą tego samego języka, co im nie sprawiało problemów, bo dialekty słowiańskie były do siebie bardzo podobne. Dopiero w średniowieczu wyodrębniły się oddzielne języki między innymi: rosyjski, czeski, ukraiński czy polski.

Średniowiecze

W średniowieczu polski język był tylko mówiony, bo Istniejące słownictwo i gramatyka wystarczały, by posługiwać się polskim w życiu codziennym, ale były zbyt ubogie, by można było wykorzystywać polszczyznę jako język oficjalny. W średniowieczu sztuką było zapisywanie języka polskiego i polskich głosek zmiękczonech. Tylko wtajemniczeni językoznawcy potrafili rozszyfrować ówczesne zapisy. Oto kilka przykładów: „Balouanz” – Białowąz; „Boranta” – Borzęta; „Quatec” – Kwiatek. Pierwszym zdaniem zapisanym w języku polskim było " Day ut ia pobrusa a ti poziwai", co wyjaśnia się jako: pozwól, niech ja pokręcę, czyli pomiełę, a ty odpoczywaj. Jednak język Polski aż do renesansu uznawano że jest in statu nascendi (w stanie tworzenia). Dagome iudex z X w., dokument, w którym Mieszko oddaje Polskę pod opiekę papieża, pierwszy dokument państwowy (są tu nazwy: Kraków, Odra, Prusowie, Gniezno, Szczecin) to jeden z najstarszych dokumentów zapisanych językiem polskim.

Item in alio thomo sub Johē. xv. pp.
dagone iudex ⁊ ote senatrix. ⁊ filiū conū
mificā. ⁊ lambertus. legunt beato ferro
commutasse unā ciuitatē nūm. q̄ ē. sching
nesne. cū omibz suis p̄tinentiis infra
hos affines. sicuti incipit a p̄mo latere
longū mare sine. Perre usq; in locum
q̄ d̄r ruffe. ⁊ finet ruffe extendente usq;
in Gracca. ⁊ usq; ad flum̄ odere recte
in locū qui d̄r alemmura ⁊ ab ipsa ale
mura usq; in frā mulze. ⁊ a fine recte
mura odere. ⁊ exinde ducente iuxta
flum̄ oddera. usq; in p̄dictā ciuitatē
schmefche.

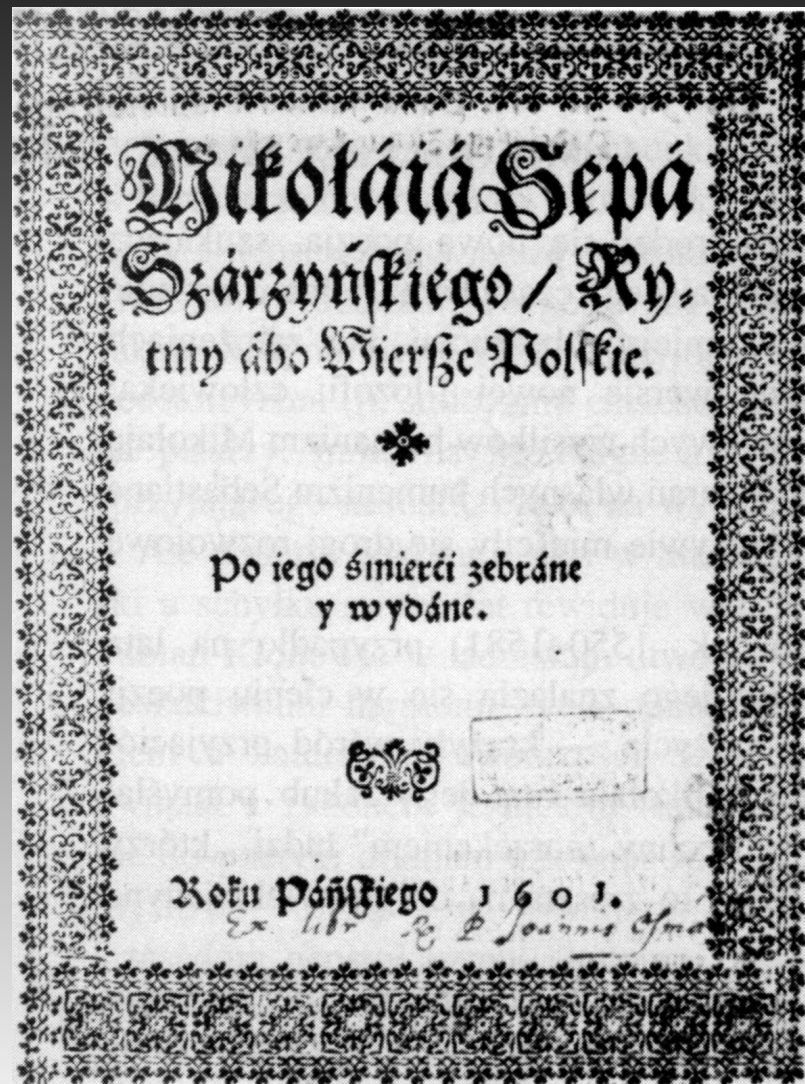
Renesans

W epoce renesansu wielcy twórcy i artyści propagowali języki narodowe, mimo że znali doskonale łacinę, grekę, języki obce. Walkę o język wspomagała reformacja, ale też humanizm. W Polsce początkowo W pierwszych latach przewagą twórczości poetów to jest Klemens Janicki Czy Andrzej Krzycki miała łacina, ale i oni już układali wiersze w języku polskim, ale tak naprawdę to Mikołaj Rej tworzył w języku ojczystym. Nazywano go „ojcem języka polskiego”. Jego dywczą było „A niechaj narodowie wždy postronni znają, iż Polacy nie gęsi , iż swój język mają.

Wczesny Barok

W okresie tym wpływy renesansowe przeplatają się z nowymi tendencjami, zapowiadającymi zmianę epoki. Tworzy wtedy jeszcze J. Kochanowski (Treny) oraz Sz. Szymonowic. Pierwsze lata kontrreformacji owocują literaturą o charakterze religijnym np. "Żywoty świętych" (1579) P. Skargi oraz "Historyja o chwalebnym zmartwychwstaniu" Pańskim (1600) Mikołaja z Wilkowiecka. Pisano też wtedy poezję metafizyczną, której twórcy rozważają relacje między człowiekiem a Bogiem. Wczesny barok charakteryzuje się poszukiwaniem nowych rozwiązań twórczych oraz różnorodnością tematyczną utworów literackich.

Kwiat polskiego baroku

Rozkwit kultury barokowej przypada na lata 1620-1680. Jest to okres rozwoju ruchów kontrreformacyjnych, wzmocnieniu ulega pozycja Kościoła, rozwijają się sztuka i literatura kościelna. Szerząca się nietolerancja religijna oraz liczne wojny osłabiły rozwój państwa i, co za tym idzie, kultury. Pojawia się literatura dworska tworzona przez m.in. Z. Morsztyna oraz niektóre wiersze D. Naborowskiego, a także twórczość sarmacka, której przedstawicielami są Wacław Potocki oraz Jan Chryzostom Pasek. Powstają również pisma teoretyczne zawierające zasady poetyki w tych czasach.

Polskie wypisanie
dwóch krainy świata : która po
latwie Sarmatia, także i lud tam przybył iact
żona Sarmate, iakoby iactę gofoi i i broy
ni. Wdziej też obiarione są nie które dawne
dzieje polskie. Z wypisania doctora Wla
dysła Włochowit, dopiero wyłożone

Zmierzch baroku i I Rzeczpospolitej

Zmierzch baroku to lata 1680-1730, a więc czasy saskie. Postępujący upadek państwa polskiego, dalsze umacnianie pozycji Kościoła i zaostrzenie cenzury nie sprzyjało rozwojowi kultury i piśmiennictwa. Dominującym nurtem twórczości stała się literatura okolicznościowa i religijno-dydaktyczna. Wiele utworów Wacława Potockiego ukazuje się nieoficjalnie. W dalszym czasie umierają słynni poeci barokowi, ale nie pojawiają się w ich miejsce nowi. Pod koniec baroku zaczyna kształtować się rokoko. Pojawiają się nowe myśli, które są zapowiedzią nowej epoki.

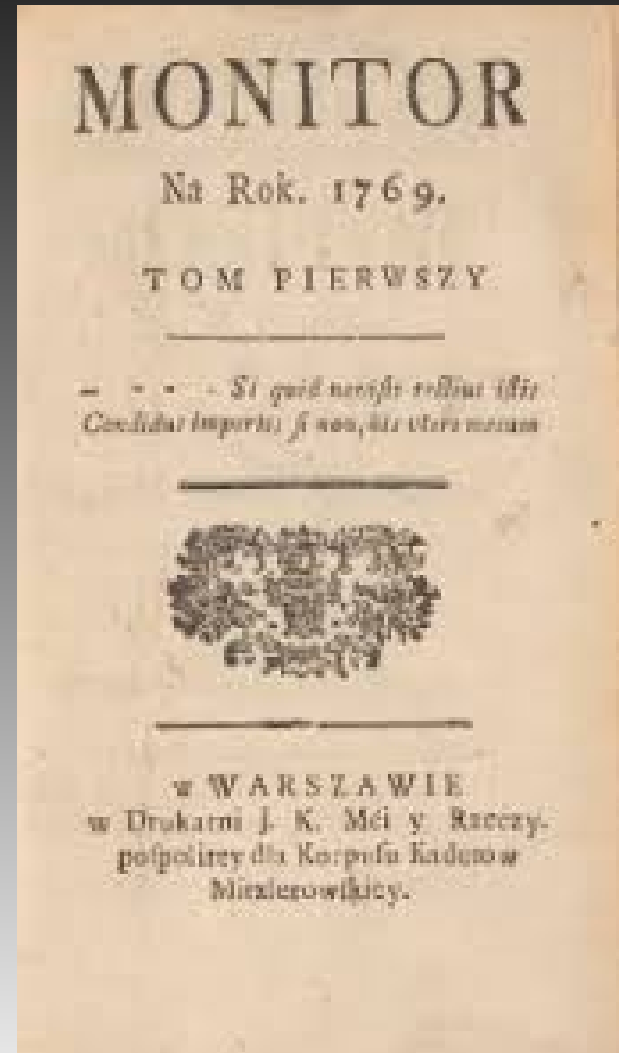
Wczesne oświecenie

Wczesne oświecenie, czyli lata 1730-1764, to okres przedstanisławowski, w którym ostatnie przejawy baroku współgzystują jeszcze z nowymi tendencjami. Zaczątki myśli oświeceniowej pojawiają się w stolicy, gdzie docierają za pośrednictwem pisarzy kształconych na uniwersytetach zagranicznych. W tym czasie powstają pierwsze instytucje, będące zapowiedzią przemian reformatorskich, takie jak Collegium Nobilium w Warszawie, założone przez S. Konarskiego w 1740 roku i Biblioteka Rzeczypospolitej utworzona w 1747 roku w Warszawie z inicjatywy braci Załuskich. W okresie wczesnego oświecenia przenikają do Polski pierwsze echa klasycyzmu.

Klasycyzm stanisławowski

Klasycyzm stanisławowski przypada na okres rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego, a więc na lata 1765-1787. W tym czasie tworzą najwybitniejsi pisarze epoki: I. Krasicki, A. Naruszewicz, S. Trembecki, a działania zmierzające do reformy ustroju państwa polskiego przybierają na sile, owocując m.in. utworzeniem licznych instytucji życia społecznego i kulturowego (czasopismo „Monitor”, Szkoła Rycerska, teatr publiczny). Klasycyzm stanisławowski podzielić można na dwie fazy. W pierwszej, której końcowa data to rok 1773 (konfederacja barska i pierwszy rozbiór Polski) w publicystyce, literaturze i teatrze daje się zauważyć wzrost optymizmu oraz nadziei na uzdrowienie państwa. Druga (1774-1787) naznaczona została poczuciem rosnącego zagrożenia całkowitą utratą niepodległości.

Schyłek oświecenia

To okres obrad Sejmu Czteroletniego, insurekcji kościuszkowskiej, oraz trzeci rozbiór Polski oznaczający upadek Rzeczypospolitej szlacheckiej. W tym czasie rozwija się publicystyka także teatr, którego najwybitniejszym twórcą był wówczas W. Bogusławski. Wtedy to formuje się w pismach politycznych nowy model państwa szlachecko-mieszczańskiego, rozwijają się ruchy republikańskie i jakobińskie, poziom życia literackiego wyznacza działalność Kuźnicy Kołłątajowskiej.

Schyłek oświecenia to lata 1795-1822. W tym okresie klasycyzm współwystępuje z sentymentalizmem i pierwszymi przejawami romantyzmu.

Romantyzm

Rok 1822 - data wydania *Ballad i romansów* A. Mickiewicza - stanowi początek epoki romantyzmu. W tamtych czasach utwory polskich poetów dawały nadzieję. Na przykład w tekście "Kordian" Juliusza Słowackiego, bohater, który przemienił się w bojownika by walczyć o wolność. Bardzo ważny był w tym czasie język polski ponieważ Polska była wtedy pod zaborami i ludzie mówili różnymi językami. Wszyscy poeci pisali teksty by pocieszyć Polaków w ciężkim czasie. Na początku pisarze pisali zgodnie z zasadami zaborców ale potem zbuntowali się i pisali po swojemu. Cały ten czas był oparty na żałobie gdyż Polski nie było wtedy na mapie.

Pozytywizm

Po upadku powstania wielu Polaków porzuciło nadzieję na odzyskanie niepodległości za pomocą walki zbrojnej. Razem z tymi nadziejami odsuwano wzorce kształtowane w okresie romantyzmu. Polski pozytywizm, który czerpał swe inspiracje z filozofii Comte'a, ale również z pism brytyjskich uczonych, stawiał racjonalne rozumowanie ponad emocjami. Będąc jednak organicznie związanym ze sprawą polską, podejście uniwersalnie charakterystyczne dla nowego prądu stosował przede wszystkim do kwestii suwerennego państwa polskiego. Polscy pozytywści metodę podtrzymania polskiej tożsamości widzieli nie w powstaniach narodowych, ale pracy i konstruktywnym patriotyzmie. Argumentowano, że jeśli Polska ma odzyskać niepodległość, to w sposób stopniowy, poprzez pracę u podstaw i pracę organiczną. Bolesław Prus doradzał na przykład, aby miejsce Polski w świecie było wyznaczone przez przyczynki do rozwoju ekonomicznego, naukowego i kulturalnego. Źródeł tych koncepcji można doszukać się w dziełach Herberta Spencera.

Młoda Polska

W Młodej Polsce dominowały nastroje pesymistyczne, pojawił się kryzys końca wieku, poczucie znużenia i zagrożenia, odrzucenie wartości, niechęć do cywilizacji. Ważną rolę odgrywała także działalność artystyczna. Stanisław Przybyszewski, słynny dekadent, napisał manifest sztuki młodopolskiej zatytułowany *Confiteor*. Głosił w nim, że sztuka jest celem sama w sobie, jest absolutem, a jej kapłanem jest artysta.

20-lecie międzywojenne

Rok 1918 przyniósł Polsce odzyskanie niepodległości po 123-letnim okresie zaborów. Początki kształtowania się nowej państwowości nie były łatwe.

Literatura dwudziestolecia międzywojennego powstawała w specyficznych warunkach historycznych. Przemiany zachodzące w niej ilustrują rozwój cywilizacyjny Polski i ówczesnego świata. Zakończenie tego okresu stanowiły niezwykle tragiczne wydarzenia. Wielu twórców międzywojnia zginęło podczas II wojny światowej. Zamknięta w klamrze ważnych dla Polski dat epoka literacka stała się pierwszym okresem literatury współczesnej. Z jej doświadczeń czerpali twórcy działający nawet wiele lat później. W tym czasie powstało wiele grup literackich.

Cenzura języka polskiego w czasach okupacji

Niemcy zakazali publikacji wielu książek, studiów literackich oraz prac naukowych w języku polskim. W 1940 roku kilka kontrolowanych przez Niemców drukarni rozpoczęło działalność w okupowanej Polsce, publikując takie książki jak słowniki polsko-niemieckie czy powieści o wydźwięku antysemickim.

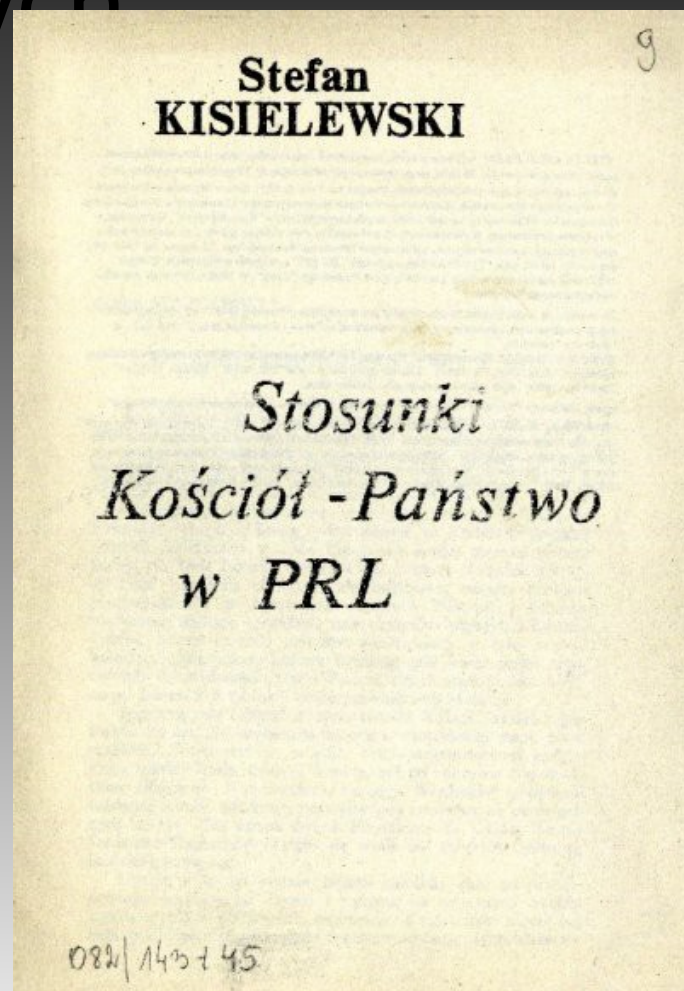
Cenzura najpierw na cel wzięła sobie książki uważane za „poważne”, takie jak teksty naukowe czy edukacyjne oraz materiały uważane za promujące polski patriotyzm. Tylko beletrystyka wolna od antyniemieckich tonów była dozwolona. Indeks zabronionych publikacji zawierał mapy, atlasy geograficzne, publikacje w językach angielskim oraz francuskim, w tym także słowniki. Powstało kilka niepublicznych spisów tytułów zakazanych, a ponad 1500 polskich pisarzy zostało uznanych za „groźnych dla niemieckiego kraju i kultury”.

Język polski językiem propagandy czerwonych

W systemie komunistycznym literatura była jednym z narzędzi zniewalania społeczeństwa. Podejmowano działania, które miały na celu wciągnięcie twórców i ich dzieł w kampanię propagandową. W styczniu 1949 r. na zjeździe literatów w Szczecinie przyjęto za obowiązujący w literaturze (a wkrótce później także m.in. w malarstwie, muzyce itp.), tzw. socrealizm czyli realizm socjalistyczny. Według jego założeń wszystkie dziedziny sztuki służyć miały budowie systemu socjalistycznego. Na dalszy plan zeszyły walory artystyczne, ustępując miejsca celom propagandowym.

Założony w 1920 r. przez Stefana Żeromskiego Związek Zawodowy Literatów Polskich (ZZLP), zmienił nie tylko nazwę, ale i funkcję. Jako Związek Literatów Polskich (ZLP) był odtąd nie tylko związkiem twórczym, ale także służył ideologii. Na jego czele stanął komunista Leon Kruczkowski. Literatura stała się monopolem PRL-u.

Słownictwo lat 1990/2000

We współczesnych czasach, dużo osób w nawyku (głównie młodzież) ma zaciąganie słów z języka angielskiego ,mało kto używa teraz prawidłowej polszczyzny i zazwyczaj młodzież używa ang. skrótów typu; yolo, afk, rotfl, xD, kk, nw, idk, zw, btw, lmao i z tego powodu język polski idzie w zapomnienie. Młodzież inspirowuje się też swoimi idolami, graczami i osobami znanymi i używają popularnego słownictwa z filmików i transmisji na żywo, więc często mówią np.es-łatwe, łatwo, gg-dobra gra itp. co dla osób dorosłych często bywa niezrozumiałe.

